

LÕIKUSTÄNUPÜHA AD 2025¹
Lk 12:13–21 (5Ms 8:7–18; 2Kr 9:6–15)

13 Aga keegi rahva seast ütles Jeesusele: «Õpetaja, ütle mu vennale, et ta jagaks päranduse minuga!»

14 Jeesus ütles talle: «Inimene, kes mind on seadnud teie üle kohtumõistjaks või jagajaks?»

15 Ja ta ütles neile: «Vaadake ette ja hoiduge igasuguse ahnuse eest, sest külluseski ei olene kellegi elu sellest, mis tal on!»

16 Ja Jeesus rääkis neile ka tähendamissõna: «Ühe rikka mehe põllumaa oli hästi vilja kandnud.

17 Ja ta arutas endamisi: «Mis ma pean tegema? Mul ei ole kohta, kuhu oma vilja koguda.»

18 Ja ta ütles: «Seda ma teen: ma lõhun maha oma aidad ja ehitan suuremad ning kogun sinna kõik oma vilja ja muu vara

19 ning ütlen oma hinge: Hing, sul on tagavaraks palju vara mitmeks aastaks, puhka, söö, joo ja ole rõõmus!»

20 Aga Jumal ütles talle: «Sina arutu! Selsamal ööl nõutakse sinult su hing. Aga kellele jääb siis see, mis sa oled soetanud?»

21 Nõnda on lugu sellega, kes kogub tagavara iseenese jaoks, kuid ei ole rikas Jumalas.»

Keegi rahvahulgast aga ütles Talle: «Õpetaja, ütle mu vennale, et ta jagaks minuga päranduse!» Tema aga ütles talle: «Inimene, kes on pannud mind kohtumõistjaks või jagajaks teie üle? Ta ütles aga neile: «Vaadake ette ja hoidke ennast üha rohkem omada tahtmise eest, kuna ka ülevoolavas külluses ei seisne elu selles, mis kellelgi on.» Ta rääkis neile aga tähendamissõna, üteldes: «Kellegi rikka inimese põllumaa oli rohket vilja kandnud ja ta arutles iseendas, üteldes: «Mida peaksin tegema, sest mul ei ole, kuhu oma vilja koguda?» Ja ta ütles: «Seda ma teen: ma tõmban oma aidad maha ja ehitan suuremad ja kogun sinna kõik oma vilja ja varandused ning ütlen oma hinge: «Hing, sul on palju head talletatud paljudeks aastateks – tõmba hing, söö, joo ja ole rõõmus!»» Jumal aga ütles talle: «Sa meeletu! Selsamal ööl nõutakse sinu hing sult tagasi – kellele saab siis see, mis oled valmis pannud?» Nõnda on see, kes ajab enesele kokku varandust ega ole rikas Jumalas.»

¹ Käesolev tekstikäsitus kattub suurel määral 2023. aasta 2. pühapäeva pärast Nelipüha omaga.

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on kolmanda evangeeliumi autoriks arst Luukas, kes oli sündinud Antiookias paganlike vanemate lapsena². Kuigi vahel on arvatud, et Luukas võis juba varasemalt kuuluda Jeesuse laiemasse õpilasteringi (nn seitsmekümne hulka), on kirikuisad valdavalt veendunud, et temast sai kristlane Pauluse kuulutustöö tulemusena, kelle saatja Luukas tema teisel ja kolmandal misjonireisil oli, jäädes Pauluse juure ka tema vangipõlvpäevil.

Luuka evangeeliumi 21. peatükk toob ära Jeesuse ettekuulutuse Jeruusalemma hävitamise kohta, kuid ei maini selle ettekuulutuse täitumist, seega on tõenäoline, et evangeelium on kirjutatud enne aastat 70. Ning kuna evangeeliumi järg, Apostlite tegude raamat, lõpeb kirjeldusega Pauluse jõudmisest Rooma, kus apostel viibis [vähemalt] kaks aastat enne oma märtrisurma aastal 64, tundub üsna tõenäoline, et evangeelium on valminud hiljemalt 60. aastate esimesel poolel.

Olles ise endine paganausuline, väljendab Luukas oma evangeeliumis kindlat veendumust Jeesuses teostunud lunastuse universaalsusest: see ei ole mõeldud mitte ainult juutidele, vaid kõigile rahvastele: «Nõnda on kirjutatud, et Messias pidi kannatama ja kolmandal päeval üles tõusma surnuist. Ja Tema nimel peab kuulutatama meelearandust pattude andeksandmiseks kõigi rahvaste seas, alates Jeruusalemmast.» (Lk 24:46j)

Luuka evangeelium (nagu ka Apostlite tegude raamat) algab sissejuhatusel, milles raamatu esmase adressaadina märgitakse «üliaulist Teofilost³», samuti kirjeldab Luukas sissejuhatuses nii oma töömeetodit kui eesmärki: «Juba mitmed on võtnud kätte koostada jutustus neist asjust, mis meie seas on aset leidnud, nõnda nagu seda on meile edasi andnud need, kes ise algusest peale on seda oma silmaga näinud ja on saanud sõna sulasteks. Seepärast on mullegi tundunud õige, pärast kõigega algusest peale täpset tutvumist, kirjutada sinu jaoks, üliauline Teofilos, järgemööda kõik üles, et sa võiksid õppida tundma sulle õpetatud asjade usaldusväärsust.» (Lk 1:1–4)

Arvatavasti oli Teofilos ristiusust huvitunud pagan, võib-olla ka juba ristimiskandidaadiks vastuvõetu, kes sellisena kehastab õigupoolest kogu inimkonda, kellele Kristuse jüngrid on kutsutud evangeeliumi kuulutama. Seda tasub ka evangeeliumi paremaks mõistmiseks pidevalt mees pidada, iseäranis kahest aspektist. Esiteks juba mainitud universaalsus: kristlik rõõmusõnum on mõeldud (ja mõõdapääsmatult vajalik) kõigile rahvastele.

² Seda, et tegemist oli sünni poolest paganaga, võib järeldada apostel Pauluse sõnadest Kirjas koloslastele, kus apostel nimetab ainsaks ümberlõigatute hulgast tema juurde jäänud kaastöölisteks Aristarhost ja Markust, andes seejärel edasi tervitused ka «armsalt arstilt Luukaselt» (vt Kl 4:10–14).

³ Nimi Θεόφιλος tähendab «Jumala sõber».

Ning teiseks: kuna autori eesmärgiks ei ole mitte rahuldada lugejate uudishimu, vaid neid usuliselt veenda, on ta ajaloolisele tõepärasusele piinliku täpsusega truuks jääda püüdes (vt nt Lk 3:1j.) oma teose üles ehitanud viisil, mis toob esile kristluse olulisimad õpetuslikud ja usutunnistuslikud tõed. Parimal viisil väljendavad seda taotlust ehk Emmause jüngerite loos öeldud sõnad: «Ja hakates peale Moosesest ja Prohvetitest, seletas Jeesus neile ära kõigist kirjadest selle, mis Tema kohta käib.» (Lk 23:27)

Keelelisi märkuseid

Rahva seast – ἐκ τοῦ ὄχλου – sõna ὄχλος tähistab enamasti suuremat, juhuslikku rahvahulka, vahel ka halvustavas tähenduses («rahvamass», «pööbel»).

Jeesusele – αὐτῷ – «Temale». Originaalis puudub siin Jeesuse nimi.

Õpetaja – διδάσκαλε – sõna διδάσκαλος – «õpetaja», «juhendaja», «meister» – tuleneb verbist διδάσκω – «õpetama», «juhendama».

Vennale – τῷ ἀδελφῷ – sõna ἀδελφός – «vend» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast δελφύς – «[ema-] üsa» –, tähistades nõnda eeskätt neid, kes on sama ema lapsed, ning ülekantult väga lähedasi inimesi.

Jagaks – μου μερίσασθαι – sõna μερίζω tähendab nii «[osadeks] jagama» kui ka «[laiali] jagama», samuti «[kellelegi midagi] osaks arvama».

Päranduse – τὴν κληρονομίαν – sõna κληρονομία koosneb sõnadest κληῖρος – «liisk», «liisuosa» – ja νόμος – «seadus», «korraldus», «asjakorraldus».

Jeesus – originaalis puudub siin Jeesuse nimi.

On seadnud – κατέστησεν – sõna καθίστημι tähendab «seadma», «asetama», «[paika] panema», «[ametisse] määrama».

Kohtumõistjaks – κριτὴν – sõna κριτής – «kohtunik», «kohtumõistja», ka «arbiiter», «vahemees» – tuleneb verbist κρίνω – «eraldama», «eristama», «[välja] valima», «läbi katsuma», «hinnangut andma», «kohut mõistma (kohtuotsust langetama)», ka «hukka mõistma».

Jagajaks – μεριστὴν – sõna μεριστής tuleneb verbist μερίζω (vt ülalolevat märkust).

Hoiduge – φυλάσσεσθε – sõna φυλάσσω tähendab «varjama», «kaitsma», «[millegi eest] hoidma», ka «[millegi eest] hoolitsema».

Ahnuse – πλεονεξίας – sõna πλεονεξία – «ahnus» – koosneb sõnadest πλείων – «rohkem» – ja ἔχω – «omama».

Külluseski – ἐν τῷ περισσεύειν – sõna περισσεύω tähendab «ületama», «üle jääma», «üle voolama».

Ei olene – οὐκ...ἔστιν – sõnasõnalt: «ei ole». Võiks tõlkida ka: «ei seisne».

Sellest, mis tal on – ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ – sõna ὑπάρχω võib tähistada [kuskilt] pärit olemist, aga ka seda, mida keegi omab või mis ta [tõeliselt/olemuslikult] on.

Jeesus – originaalis puudub siin Jeesuse nimi.

Tähendamissõna – παραβολήν – sõna παραβολή – «tähendamissõna», «võrdlus», «võrdum», «mõistukõne», «õpetussõna» – koosneb lähedust, sarnasust, seotust või ka vastandust tähistavast eessõnast παρά ja verbist βάλλω – «heitma», «viskama», «puistama».

Oli hästi vilja kandnud – πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα – võiks tõlkida ka: «oli rikkalikult head [vilja] kandnud».

Arutas – διελογίζετο – sõna διαλογίζομαι tähendab «[millegi üle iseeneses] arutlema», «mõtisklema», «kaalutlema».

Mis ma pean tegema – τί ποιήσω – originaali tingivat kõneviisi oleks parem tõlkida: «mida ma peaksin tegema» või «mida ma võiksin teha».

Aidad – τὰς ἀποθήκας – sõna ἀποθήκη – «ait», «panipaik» – tuleneb verbist ἀποτίθημι – «kõrvale panema», «ära panema».⁴

Hinge – τῇ ψυχῇ – sõna ψυχή tähendab eeskätt «hing», samuti «elujõud», ka «elu»⁵.

Puhka – ἀναπαύου – sõna ἀναπαύω tähendab «puhkehetke andma/võimaldama», «puhkust andma», «puhkama», «hetkeks hinge tagasi tõmbama», «hetkeks peatuma».⁶

Arutu – ἄφρων – sõna ἄφρων – «rumal», «mõistuseta», «uisapäisa tegutsev» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast φρήν – «mõistus», «arusaamine».⁷

⁴ Siit on ladina keele vahendusel pärit ka sõna «apteek».

⁵ Võiksime seda nimetada ka teadvustatud eluks: see on «minu elu» koos kõigega, mis selle juurde kuulub (sh püüdluste ja soovidega), hõlmates nõnda kogu inimisikut.

⁶ 1968. aasta piiblitõlkes: «ole nüüd rahul». Sõna ἀναπαύω aluseks olevast verbist παύω tuleneb ka sõna «paus».

⁷ 1968. aasta piiblitõlkes: «meeletu»; 1989. aasta Uues Testamendis: «rumal».

Õöl – τῇ νυκτὶ – sõna νύξ – «öö» – üheks tähendusvarjundiks on «olematusse hajumine» (s.t surm).

Nõutakse – ἀπαιτοῦσιν – sõna ἀπαιτέω tähendab «tagasi küsima», «tagasi paluma», «tagasi nõudma».

Oled soetanud – ἡτοίμασας – sõna ἐτοιμάζω tähendab «valmis seadma/panema».

Kes kogub tagavara – ὁ θησαυρίζων – sõna θησαυρίζω – «[varandust] kokku koguma», «[aardeid] kokku kuhjama» – tuleneb sõnast θησαυρός – «varandus», «aare», «varakamber».

Iseenese jaoks – sõna ἐαυτῷ võib siin tähendada nii «endale» kui rõhutatult «[ainult] iseendale».

Sisuline analüüs

Luuka evangeeliumi kaheteistkümnnes peatükk algab märkusega, et Jeesuse ümber oli kogunenud tuhandeid inimesi (Lk 12:1). Eelnevad äärmiselt teravad märkused kirjatundjate aadressil üheteistkümnenda peatüki lõpus: Jeesus iseloomustab oma vastaseid ülekohtuste seadusetundjatena, kes kuhjavad inimeste turjale vaevukantavaid koormaid, ise sõrmeotsagi külge panemata (Lk 11:46), ning veelgi rängemalt: prohvetitapjatena, kes ei ole valmis võtma vastu Jumala läkitatud sõnumitoojaid (sealhulgas Jeesust ennast) ja keelavad seda teistele.

Jeesus hoiatab oma jüngrid, et nood hoiduksid variseride haputaigna, see tähendab silmakirjalikkuse eest (Lk 12:1), ja kinnitab, et mitte miski, mis on varjatud, koguni peidetud, ei jää varjule, vaid saab kuuldavaks ja nähtavaks. Seejuures seab Jeesus oma jüngrid valiku ette: nad kardavad kas Jumalat või inimesi (Lk 12:4–7), nad kas tunnistavad Teda, Inimese Poega, Jumala läkitatuna inimeste ees või salgavad Ta ära ning peavad kord oma salgamisest Jumala inglite ees aru andma (Lk 12:8–12).

Rahvahulk, kes oli kuulnud Jeesuse karme sõnu kirjatundjate kohta ning näinud Teda kõnelevat oma jüngritega, näeb Jeesuses endas vähemalt väliselt samasugust kirja- ja seadusetundjat nagu olid need, kellele Jeesus oli end äsja vastandanud. Seda näitab kellegi poolt Jeesusele esitatud palve: «Õpetaja, ütle mu vennale, et ta jagaks päranduse minuga!» (Lk 12:13) Tegemist on üsna tavapärase abi otsimisega rabi juurest, et too aitaks hinnata mõnd konkreetset eluolukorda ja pakkuda lahendust inimestevahelisele tüliküsimusele.

Moosese Seaduse järgi oli päranduse puhul oluline jälgida, et «Iisraeli laste pärisosa ei läheks ühest suguharust teise, vaid Iisraeli lastest peab igaüks kinni hoidma oma vanemate suguharu pärisosast» (4Ms 36:7). Jagamise puhul tehti vahet esmasündinul ja

teistel lastel, ent kedagi ei tohtinud ilma jätta, esmasündinu pidi lihtsalt teistest rohkem saama (vt 5Ms 21:15–17).⁸ Niisiis polnud midagi üllatavat selles, kui Jeesust Õpetajaks ehk rabiks pidades tuldi Tema juurest otsima abi Toora rakendamisel.

Jeesus loobus Talle pakutud seadusetundja ja arbiitri rollist – mitte sellepärast, et Tal poleks olnud vajalikku meelevalda, vaid sellepärast, et Ta ei olnud tulnud inimestele tooma rahulikku äraolemist siin maa peal, vaid vastupidi selleks, et panna inimesed maisest ja ajalikust lahti laskma ning igavese ja taevase poolt püüdlema: «Tuld olen ma tulnud viskama maa peale, ja mida muud ma tahaksin, kui et see oleks juba süttinud! Kas te arvate, et ma olen tulnud rahu andma maa peale? Ma ütlen teile, ei sugugi, vaid hoopis lahkmeelt. Sest nüüdsest peale on viis ühes kojas lahkmees, kolm kahe vastu ja kaks kolme vastu, isa poja vastu ja poeg isa vastu, ema tütre vastu ja tütar ema vastu, ämm minia ja minia ämma vastu.» (Lk 12:49–53)

Ka hoiatus ahnuse eest (Lk 12:16), millega Jeesus jätkab, ei ole mitte tavapärane, maist tarkust väljendav moraalireegel, vaid sellest märksa põhjanevam filosoofiline postulaat, mida on lihtne mõista originaalteksti sõnasõnalt tõlkides: «Vaadake ette ja hoidke ennast üha rohkem omada tahtmise eest, kuna ka ülevoolavas külluses ei seisne elu selles, mis kellelgi on.»⁹ Inimese elu ja selle elu elamisväärsus ei seisne selles, mis inimesel on, ega isegi sõltu sellest, kuna ühelt poolt on inimene omatavast midagi mõõtnatult suuremat ja väärtuslikumat, teisalt aga ei tohi ta hetkekski unustada, et kõik, mis tal on ja mis ta ise on, on Jumala kingitus ja kuulub Jumalale.

Ahnus ehk tahtmine üha rohkem omada on mitmes mõttes lausa surmavalt ohtlik, kuna ahnus pimestab inimese, nii et ta ei näe enam midagi muud kui seda, mida ta soovib omandada ja omada, ega kedagi teist enda kõrval, olles valmis ihaldatu saavutamiseks minema kasvõi üle laipade. Ahnusest (olgu selle puhul tegemist ihaga asjade või millegi muu, näiteks au, kuulsuse, võimu või naudingute järele) seestunud inimene kaotab võime teha vahet hea ja kurja vahel, tõe ja vale vahel, tõeliselt väärtusliku ja väärtusetu vahel ega ole suuteline nägema ja kogema ka Jumalat, elades tõepoolest nii, nagu seisnekski elu üksnes millegi omamises ja/või nautimises, ning elu elamisväärsus sõltuks peamiselt või koguni eranditult omatava rohkusest.¹⁰

Õige pea ütleb Jeesus sedasama teiste sõnadega: «Ärge muretsege elu pärast, mida süüa, ega ihu pärast, millega rõivastuda, sest elu on enam kui toidus ja ihu enam kui

⁸ Rohkem saamisega kaasnesid suuremad kohustused majapidamises ning pere (eeskätt ema ja vallaliste õdede) ülalpidamisel.

⁹ Justkui vastuväitena, tegelikult aga eneseiroonilise kinnitusega sellele postulaadile kõlavad ameerika ettevõtja ja poliitiku, ajakirja «Forbes» omaniku Malcolm Forbes sõnad: «*He who dies with the most toys wins.*» – «Võidab see, kellel on surres kõige rohkem mänguasju.»

¹⁰ Nii õigustatakse «valgustatud» maailmas ka aborti muuhulgas väitega, et sellega päästetakse paljud emahüsi surmatud lapsed vaesuses ja tõrjutuses üles kasvamisest.

rõivas.» (Lk 12:22j), tuletades meelde, et keegi ei suuda oma eluiga küünravõrragi pikendada (Lk 11:25) ning parim, mida inimene saab teha, on koguda kahanematuid aardeid taevasse ja otsida oma Isa kuningriiki – siis antakse talle kõike muud pealegi (Lk 12:31–33).

Tähendamissõna rikkast mehest illustreerib õigupoolest kõigi inimeste, mitte ainult rikaste, olukorda ja nende ees seisvaid valikuid, alustades meeldetuletusest, et kõik, mis meil on, on meile kingitud. «Ühe rikka mehe põllumaa oli hästi vilja kandnud.» (Lk 12:16) – see ei olnud mitte tolle mehe teene või saavutus, vaid miski talle teenimatult osaks saanu, kingitus, arm, mis oleks tulnud sellisena ka vastu võtta ning mille õige vastuvõtmise juurde oleks pidanud kuuluma sellest tänuliku meelega rõõmu tundes selle jagamine oma kaasinimestega.¹¹

Paraku ei olnud rikas mees taoliseks õnnistuseks valmis – mitte ainult väliselt, kuna tal puudusid aidad nii rohke saagi tarvis, vaid veelgi enam seesmiselt, kuna ta ei suutnud mõelda millelegi ega kellelegi muule kui iseendale ja sellele, kuidas talle justkui taevast sülle kukkunut võimalikult endale hoida.¹² Suurimaks probleemiks oli tolle rikka mehe puhul see, et ta tõepoolest arvas, et tema elu ja küllap ka tema enda väärtus on mõõdetav talle kuuluva rikkusega ja et rikkus tagab nii tema eluaastate pikkuse kui elukvaliteedi.

Jeesus ütleb, et mees «arutas endamisi» (Lk 12:17). Ühelt poolt on tegemist millegi kiiduväärsega, millegi inimeseks olemise juurde kuuluvaga, lausa määravaga: selleks, et olla inimene, peab omama ja kasutama eneserefleksiooni võimet. Paraku sellest üksi ei piisa ning inimene, kes eriti vaimulikes asjades (ja mis ei oleks vaimulik asi?) on iseenda ainus nõuandja, kipub õige nobedasti rappa ja viimaks ka hukka minema. Tähele tasub panna ka seda, kui sagedasti kõlab rikka mehe suus sõna «mina»: ta räägib *oma*¹³ viljast, *oma* aitadest, *oma* varadest, *oma* hingest.

¹¹ Siin on tegelikult peidus ka vihje vendadele, kelle pärandustüli Jeesust lahendama kutsuti.

¹² Juba inimlikult on tegemist millegagi, mis võib mõjuda esmapilgul oodatavale täpselt vastupidiselt. Üht taolist olukorda kirjeldab Alexandre Dumas väga ilmekalt romaanis «Kümme aastat hiljem»: «Inimese laup, kes omab kolmsada tuhat liivrit, ei või olla enam murekortsudeta: üks korts iga saja tuhande liivri kohta polegi kuigi palju. D'Artagnan pani ennast luku taha, ei lõunatanud, ei nõustunud kedagi vastu võtma ja valvas kogu öö lambivalgel, laetud püstol laual, ning otsis vahendit, kuidas vältida, et need ilusad eküüd, mis olid sattunud kuninga varalaegastest tema varakirstu, ei läheks sealt edasi mõne suli taskusse. Parim vahend, mida gaskoonlane välja oskas mõelda, oli sulgeda see varandus viivitamatult lukkude taha, mis oleksid küllalt tugevad, et ükski käsi neid maha murda ei jõuaks, ja küllalt keerulised, et ükski tavaline võti neid ei avaks. [...] Samal päeval tuli Athos oma sõpra külastama ja leidis selle nii murelikuna, et ta ei saanud sel puhul oma üllatust väljendama jätta. «Kuidas siis nii? Te olete ju nüüd ometi rikas,» ütles ta, «kuid mitte rõõmus. Teie, kes te ju nii väga ihaldasite rikkust?» «Armas sõber, lõbud, millega ei olda harjunud, on suuremaks koormaks kui harjumuseks saanud mured. Palun andke mulle nõu. Võin teilt seda küsida, kuna teil on ju alati olnud raha: kui inimesel on raha, mis ta sellega siis teeb?»» (Tallinn 1959. Lk 266j)

¹³ Originaalis on siin igal poolt *pou* – «mina», «minu».

Mina, mina, mina... kuni otsekui äikesemürinana kostab taevast: «Sina arutu! Selsamal ööl nõutakse *sinult su* hing!» (Lk 12:20) Ka elu ja hing on kingitus, mis võidakse ühel hetkel tagasi nõuda, nii et parim, mida inimene saab teha, on pidada meeles Jeesuse sõnu: «Ärge kartke neid, kes ihu tapavad ja pärast seda ei saa midagi rohkemat teha! Ma näitan teile, keda teil tuleb karta: kartke Teda, kellel on meelevald pärast tapmist heita põrgusse! Jah, ma ütlen teile, Teda kartke!» (Lk 12:4j)

Inimene võib siin ilmas kuitahes palju varandust kokku kuhjata – kui tal pole midagi peale selle, siis pole tal midagi. Ja vastupidi, kui ta on rikas Jumalas, siis on tema päralt kõik: siis ta võib olla kurb, aga sellegipoolest rõõmus, vaene, aga siiski rikas; siis ta on tõepoolest see, kellel ei ole midagi, ent kelle päralt on kõik (vrd 2Kr 6:9j).

Rikas mees, kellelt Jumal tema hinge tagasi nõudis, oli oma hinge tegelikult juba kaotanud: «Sest mis kasu on inimesel, kui ta võidaks terve maailma, aga kaotaks iseenese või teeks enesele kahju?» (Lk 9:25) Oma elu ja hinge päästab see, kes on rikas Jumalas – Jeesus näitab ka, mida Ta selle all silmas peab: «Kui keegi tahab käia minu järel, siis ta salaku oma mina ja võtku oma rist päevast päeva enese peale ja järgnegu mulle, sest kes iganes tahab päästa oma elu, kaotab selle, aga kes iganes kaotab oma elu minu pärast, see päästab selle.» (Lk 9:23j)

Olla rikas Jumalas tähendab eeskätt Jeesuse järgimist. Aga selle juurde kuulub ka Jumala, oma taevase Isa usaldamine, selle teadmine ja uskumine, et Jumal on kõigi heade andide jagaja, et Ta on on helde isegi tänamatute ja kurjade vastu (Lk 6:35). Sellega Jumalas rikas olemine ei piirdu, vaid lisaks on vaja olla valmis oma usku tõeks elama Jumala häid ande ka ise teistega jagades: «Olge armulised, nagu teie Isa on armuline! Andke, ja teile antakse – hea, tihedaks vajutatud, raputatud, kuhjaga mõõt antakse teie rüppe, sest selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse teile tagasi.» (Lk 6:36.38)

Nii võib tähendamissõna rikkast mehest, kelle põld oli rohket vilja kandnud, võtta kokku kahe põhjaneva tõdemusega: esiteks, et inimese elu ei seisne selles, mida ja kui palju ta omab, ning teiseks, et inimene, kes pole rikas Jumalas, on arutu, samamoodi nagu on arutu see, kes ütleb oma südames, et Jumalat ei ole (Ps 14:1) – ja mida muud too rikas mees tegi, pidades oma südames «aru» iseendaga, tulemata hetkekski mõttele Jumalat Tema heade andide eest kiita ja tänada ning Temalt valgustust ja juhatust otsida.

Mees kes tuli Jeesuse juurde, et saada Talt abi oma vennaga päranduse jagamisel, toimis tähendamissõnas kirjeldatud rikkast mehest märksa arukamalt, ent tedagi ähvardas samasugune oht takerduda maisesse ning samastada inimese ja tema elu väärtus omatavaga või arvatava maise kindlustundega stiilis «Puhka, söö, joo ja ole rõõmus!» (Lk 12:19) Jeesus andis tollele mehele märksa enamat sellest, mida too oli küsinud:

võimaluse saada osa taevasest pärandist – kui vaja, siis maisest pärandist loobumise hinnaga, täpselt nii, nagu Ta ütleb veidi hiljem: «Müüge ära, mis teil on, ja andke see almusteks! Tehke enesele kulumatud kukrud ja muretsege enesele kahanematu aare taevas, kuhu varas ei saa ligi ja kus koi pole rikkumas, sest kus on teie aare, seal on ka teie süda.» (Lk 12:33j)

Jutluseks

EELK Kirikukäsiraamatu Jumalateenistuste käsiraamat ütleb Lõikustänupüha kohta: «Lõikustänupüha on sügisene palvapäev, mil tänatakse Jumalat töö õnnistamise ja lõikuse andide eest.»

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (5Ms 8:7–18) Moosese manitsussõnad Iisraeli rahvale, et Jumala rahvas Töötatud Maale jõudes ja sealset õnnistust kogedes ei unustaks oma Jumalat ega jätaks unarusse oma Issanda kāske, vaid peaks Jumalat meeles, kuulaks Tema sõna ja alandaks ennast Tema käe alla, teades, et mitte inimeste oma jõud pole neile osaks saanud korda saatnud, vaid see on Jumal, kes on neid saatnud, kandnud, kõige vajalikuga varustanud ja õnnistanud.

Esimese lugemisaasta Epistliks (2Kr 9:6–15) on apostel Pauluse manitsus helduseks ja suuremeelsuseks, mille eeskujuks ja allikaks on Jumala heldus ja suuremeelsus. Jumal jagab meile rikkalikult oma armu nii loomulikes kui üleloomulikes asjades, ja tegelikult on kõik see, mida me külvame või millega me kellelegi head teeme, Jumala, mitte meie and. Hea tegemine ja Jumala ande teistega jagades abivajajate puuduse leevendamine on parim viis Jumala kiitmiseks ja tänamiseks.

Nii suunavad kõik pühakirjalugemised – ka Evangeelium rikkast mehest, kelle põllumaa oli Jumala armust head vilja kandnud, ent kes hoolis vaid iseendast – mõtlema ühelt poolt sellele, et kõik on Jumala käest ja Jumala käes, ning teiselt poolt sellele, kui mõõtmatult olulisem maiste varade talletamisest on mõelda sellele, mis on igavene. Suurim õnnistus, mille osaliseks inimene võib saada, on osasaamine Jumala armust Jeesuses Kristuses, ning selles armus on võimalik elada üksnes siis, kui sellest võrsuv tänumeel väljendub kõigi Jumala andide, nii ajalike kui igaveste, siiras, vabas ja külluslikus jagamises teistega, ilma oma õigust taga ajamata ja küsimata, mida me vastu saame.

Jeesus ei taha olla kohtunikuks ajalike varade jagamisel, küll aga tahab Ta meid üle külvata igavestega – see äratundmine ja tunnistus peaks olema ka Lõikustänupüha jutluse keskmes.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal on meid oma heade andidega üle külvanud – alates kõigest sellest, mille me siia maailma tulles eest leidsime ja milleta meil ei ole elu, kuni kõigi nende sõna otseses mõttes loendamatute õnnistusteni, mida võime päevast päeva kogeda. Kogu meie elu on Jumala armuand, teenimatu kingitus, mis tuleb tänuliku meelega vastu võtta ja mille tänus vastuvõtmise juurde kuulub valmisolek meile osaks saanut vaba südamega jagada.
2. Paraku ei ole jagamine inimeste suurim tugevus – see tuleb välja ka tänasest Evangeeliumist, mille alguses keegi pöördub Jeesuse poole palvega, et Jeesus ütleks tema vennale, et too jagaks õiglaselt talle osaks saanud pärandust. Jeesus ei teinud seda, küll aga jagas ta nii sellele, kes Tema poole pöördus, kui kõigile teistele olulisi õpetussõnu, juhtides nende tähelepanu nii sellele, et kõik, mis inimesel on, on Jumala and, mis on saadud laenuks ning tuleb kord tagasi anda, kui ka sellele, et ka suurimatest maistest õnnistustest ei piisa selleks, et inimene võiks tõeliselt elada, ning on olemas midagi, millest ilma jäämise korral on inimene võrreldav purupalja kerjusega, olgu ta oma arvates nii rikas kui tahes.
3. Kõige tähtsam – viimselt ainus, mis on tõeliselt tähtis – on olla rikas Jumalas. See tähendab eeskätt kogu oma lootuse panemist Jumalale ja Tema armule ning selle mõistmist ja tunnistamist, et kõik, mis meil on ja mis me ise oleme, on pärit Jumalalt ja kuulub Talle. Meie elu ja kõik, mida me eluks vajame, on meile Jumala poolt otsekui laenuks antud – selleks, et me selle tänuga vastu võtaksime, seda teistega jagaksime ning selle abil Jumalat kiidaksime ja tänaksime. Lõikustänapüha pidades on meil palju seda, mille eest Jumalale tänu tuua – seejuures on äärmiselt oluline, et õpiksime ka maistes andides ja õnnistustes nägema Jumala õndsakstegeva armu märke: ka põlluvili tunnistab eeskätt sellest, et Jumal on meid nõnda armastanud, et on andnud meile midagi mõõtmatult enamat – oma ainusündinud Poja, et ükski, kes Temasse usub, ei kaotaks oma hinge ega hukkuks, vaid võiks oma hinge päästa ja igavese elu pärida.